

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושונתם שיהיו דברי תורה **מחודדים** בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

שמחים לבשר על חידוש שמיעת השיעורים בטלפון בעברית ובאנגלית במספר 0799-379-634

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פיגוע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' פינחס בן ר' בנימין בינוש זצ"ל

אף שנפסלו בממון כשרים לדיני נפשות.

קרובים הפסולים, אחיו, אחי אביו, אחי אמו, בעל אחותו, בעל אחות אביו, בעל אחות אמו, בעל אמו, חמיו, גיסו, ובכל אלו הן ובניהן וחתניהן, וחורגו הוא לבדו פסול ולא בניו וחתניו. לר' יוסי זו משנת ר' עקיבא, ולמשנה ראשונה רק דודו ובן דודו וכל הראוי ליורשו דהיינו קרובי האב, ולא קרובי האם ולא גיסו. קרוב ונתרחק כגון שמתה אשתו, לר' יוסי כשר, לר' יהודה אפילו מתה אם יש לו בנים ממנה פסול.

אזהב זה שושבינו, שונא שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה, לר' יוסי פסול לעדות לרבנן לא נחשדו ישראל על כך, אבל פסול לדון דא"י להפך בזכותו.

בנים בעון אבות, כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן פוקד עון אבות על בנים' זאף בעונות אבותם אתם ימקו', כשאין אוחזין 'איש בחטאו יומתו'. אך כשהיה בידם למחות ולא מיחו, כל ישראל ערבים זה בזה כדכתיב 'וכשלו איש באחיו' איש בעון אחיו.

יום ראשון פרשת ראה - כ"א אב תשע"ז

דף כ"ח ע"א

מקור פסולי עדות

לא יומתו אבות על בנים', כבר נאמר 'איש בחטאו יומתו', אלא לא יומתו אבות (היינו ב' אחים) בעדות בנים, וכ"ש לפסול האבות להדדי, ומיתור על 'בנים' ולא על 'בן' ילפינן בנים לבנים, ובנים לעלמא מיתור 'ובנים' על אבות, ומיתור 'אבות' 'אבות' ילפינן

שבת קודש פרשת עקב - כ' אב תשע"ז

דף כ"ז ע"א

עד זומם שהעיד בניסן והוזם בתשרי

לאביי, למפרע נפסל דמשהעיד רשע הוא. לרבא מכאן ולהבא נפסל, לל"ק דחידוש הוא ואין לך בו אלא חדושו, לל"ב תקנה משום פסידא דלקוחות. ונ"מ כשהעידו ב' על כל אחד, או כשפסלו בגזלנות, דאינו חידוש ופסידא איכא.

רב פפי עשה כרבא, למר בר רב אשי הלכה כאביי, והלכה כאביי ביע"ל קג"ם.

מומר אוכל נבילות לתיאבון פסול, דרשע דחמס הוא דמשום ממון קעביד דשכיח בזול יותר מהיתר.

מומר אוכל נבילות להכעיס, לאביי (כשיטת ר"מ) פסול, ד'אל תשת ידך עם רשע' היינו רשע סתם, לרבא (כשיטת ר' יוסי) כשר דבעינן רשע דחמס כדמסיק 'להיות עד חמס', דרע לשמים ורע לבריות בעינן. והלכה כאביי, אף דר"מ ור"י הלכה כר"י, אבל הכא סתם תנא כר' יוסי.

עד זומם בממונות, לר' מאיר פסול גם לנפשות, לר' יוסי כשר לד"נ, ורק אם הוזם בדיני נפשות פסול אף לממונות.

כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות, אבל דיני ממונות שראוי לדון בה גם גר וממזר אין ראוי לדון דיני נפשות.

הפסולין לעדות, משחק בקוביא, מלוי בריבית מפריחי יונים וסוחרי שביעית ועבדים, פסולין לכל עדות שאין האשה כשרה לה, כר' מאיר, דלר' יוסי

נשמח לקבל כתובות אימייל ומספרי הפקס על מנת שנוכל לשלוח אליכם את העלון
ym5744010@gmail.com | 07373-88-000

לקרובי האם, ומ'ומתו' 'יומתו' ילפינן לפסול גם לזכות, וכ' 'משפט אחד יהיה לכם' משפט השוה, שדיני ממונות שוה לדיני נפשות.

ג' אחיו ואחד מצטרף עמהן כשרין להעיד כ"א על שנה אחת משני חזקה, והן עדות אחת להזמה, ואף דאין נעשין זוממין עד שיזומו שניהם, אינו כנהרג בעדות אחיו דהזמה מעלמא אתי.

שלישי בראשון או בשני

למתניתין, שלישי בראשון כשר, כגון בנו וחתנו להעיד באחי אביו.

לרב, שלישי בראשון פסול, דכתיב 'ובנים לא יומתו' יתור וי"ו לרבות דור אחר, אך שלישי בשני כשר.

לר' אלעזר, שלישי בשני פסול, כגון בנו וחתנו של בן אחי אבא להעיד בו, דדריש וי"ו דובנים, וכתב 'על בנים' דפסולי האבות שדי אבנים.

אחי חמותו, בן אחי חמותו, בן אחות חמותו, פסול, כמתניתין דבעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובניהן וחתניהן, שאני לחתנו אחי חמותו או בן אחי או אחות חמותו.

אחי חמיו, בן אחי חמיו, בן אחות חמיו, פסול, כמתניתין דאחיו ואחי אביו ואחי אמו ובניהן וחתניהן, שאני לחתנו אחי חמיו או בן אחי או אחות חמיו.

דף כ"ח ע"ב

אשת חורגו, פסול להעיד לה, לסורא דבעל כשאשתו לפומבדיתא דאשה כבעלה דכתיב 'ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דודתך היא' ולא אמר 'אשת דודך'.

אחי האח, (שהוא מאב ואם אחרים) לר' ירמיה פסול, וזה פירוש מתניתין. לרב חסדא כשר, ומתניתין באחי האם.

אבי חתן ואבי כלה מעידין זה על זה, דשייכותם היא ככיסוי לחבית.

עדות לאשתו ארוסה, לרבה בר בר חנה, מעיד, דכשם שאינו אונן ולא מטמא לה והיא לא אוננת ולא מטמאה לו ואם מתה אינו יורשה, כך מעיד עליה, לרבינא רק להוציא ממנה אך להכניס לה פסול. להלכה פסול להכל, דבטומאה וירושה 'שאר'ו' כתיב ועדיין אינה שארו, אבל לגבי עדות הא קרובה דעתו אליה.

חורגו וגיסו

לר' יהודה, חורגו לבדו פסול, אבל גיסו הוא ובנו וחתנו.

לר' יוסי דברייתא גיסו לבדו וכ"ש חורגו לבדו, ודברי ר' חייא שיש שמנה אבות שהן כ"ד פסולים הוא כר' יוסי.

לר' יוסי דמתניתין גיסו עצמו נמי לא פסול דאין ראוי ליורשו. רב יהודה אמר שמואל פסק כר' יוסי, וספק אם כר"י דמתניתין או דברייתא.

עדי מסירה, לר' אלעזר קונה אף כשאין עדי חתימה (שהוא רק מפני תיקון העולם), אבל במזוייף מתוכו פסול.

קרוב ונתרחק והניח בן, לרב הלכה כר' יהודה, לרבא אמר ר"ג ורבה בר בר חנה אין הלכה כר' יהודה. והלכה כר' יוסי הגלילי דיליף מ'ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם'.

יום שני פרשת ראה - כ"ב אב תשע"ז

דף כ"ט ע"א

מר עוקבא פסל בני חמיו שנתרחקו ממנו כשמתה אשתו, לא משום שפסק כר' יהודה אלא משום שאין מצייתים לדין.

אוהב ושונא, לר' יוסי, פסול דילפינן 'והוא לא אויב לו' יעידנו 'ולא מבקש רעתו' דיננו, ואוהב סברא הוא דפסול משום שמקרבא דעתיה כשם ששונא פסול שמרחקא דעתיה. לרבנן, כשר לעדות ופסול לדון, 'והוא לא אויב לו' לדון, 'ולא מבקש רעתו', שת"ח השונאין זה את זה אין יושבין בדין כאחד.

עד צריך לומר בפנינו הודה לו שחייב מאתיים זוז, אבל אם אמר הוא אמר לי או פלוני אמר לי שחייב, לא אמר כלום.

ב' אומרים זכאי וא' אומר חייב זכאי, ב' אומרים חייב וא' אומר זכאי חייב, א' אומר איני יודע יוסיפו הדיינים. גמרו הדבר מכניסין אותן, גדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי.

לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים אבל מה מעשה שחבירי רבו עלי דכ' 'הולך רכיל מגלה סוד'.

מאיימין על העדים

לרב יהודה, אומרים להם 'נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר', לרבא יאמרו בלבם שמי שיודע אומנות לא ידע רעב גם כשלא ירד גשם.

לרבא, 'מפץ וחרב וחץ שנון איש עונה ברעהו עד שקר', לרב אשי יאמרו דגם בדבר לא ימותו.

לנתן בר מר זוטרא, אומרים להם שעדי שקר זולים וקלים בעיני שוכריהם, דכ' 'הושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו' וגו'.

לזה שהודה בפני עדים צריך שיאמר אתם עדי. ואם הכמין לו עדים יכול לומר משטה הייתי כך, ואם לא טען אין טענין לו, ובדיני נפשות טוענין, ולמסית אין טוענין דרחמנא אמר 'לא תחמול ולא תכסה עליו', לר' שמואל בר נחמן מנחש הקדמוני שהיה לו הרבה טענות לטעון ולא טען, דברי הרב ודברי

התלמיד דבר מי שומעין, ולא טען לו הקב"ה.

כל המוסיף גורע, לחזקיה מנחש שהוסיף איסור נגיעה ודחף לחוה והראה לה שאין מיתה על הנגיעה ומכך חטאה, לרב משרשיא, דכ' 'אמתים וחצי ארכו', ואם קורא 'מאתים' הוא שתי מאות, לרב אשי דכ' 'עשתי עשרה' דל' ע' הוי שתיים עשרה.

דף כ"ט ע"ב

כשיש עדים ששמעו הודאתו, לאביי משטה הייתי כך נאמן אבל להד"ם הוחזק כפרו, לרב פפא בריה דרב אחא בר אדא אמרינן דכיון דשיטה בו שכח אותה הודאה.

צריך שיאמר אתם עדי, לא שנא אמר לזה לא שנא אמר מלוה ושתק לזה, ורק אם אמר הלוה שאין רוצה שיהו כל הרואים עדים בדבר אינם עדי.

האומר מי נושה בי אלא פלוני ופלוני, אינו הודאה, דאדם עשוי לא להראות עצמו שבע בממונו.

האומר בעת מיתתו פלוני ופלוני חייב אני להם, לר' ישמעאל בר' יוסי, הוי הודאה דלאחר מיתה לא שייך טעם דאדם עשוי שלא להשביע עצמו, לר' חייא כשם שעשוי שלא להשביע עצמו כך עשוי שלא להשביע בניו, ועל החצי שפרעו כר' ישמעאל בר' יוסי אמר כבר הורה זקן.

הודה בפני ב' אם קנו מידו כותבין, בפני ג' ולא קנו, לרב כותבין לרב אסי אין כותבין, והוה עובדא דחש רב לדרב אסי, לרב אדא בר אהבה, אם לא זימנם וקיבצם לכך הם עדים ולא ב"ד ואם קיבצם כותבין, לרבא רק כשאמר להם הוו עלי דייני, למר בר רב אשי רק כשקבעו מקום ושולחין ומזמנין לו לדין.

הודה בקרקע ולא קנו מידו, לאמימר אין כותבין למר זוטרא כותבין להלכה כותבין, דלא מיחסר גוביינא.

מטלטלין שישנם בעין, לרבינא כקרקע הוא דכיון שצבורין ומונחין הוי שלו בכל מקום, לרב אשי כיון דמחוסר גוביינא לא.

אודיתא דלא כ' בה 'אמר לנא כתבו וחתמו זהבו ליה', כשר, דחזקה אין העדים על השטר אלא ברשותו שאמר להם, כר"ל שאמר שאין חותמין אא"כ נעשה גדול.

יום שלישי פרשת ראה - כ"ג אב תשע"ז

דף ל' ע"א

אודיתא שכתוב בו בלשון ב"ד וחתומין עליו שנים ולא כתיב בה 'במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי', חיישינן לב"ד טועין שסבורין שב' כשרין לדון, לרב נחמן בר' יצחק אם כתב בה 'בי דינא' וכתבו 'קאמר לן רבנא אשי' כשר, דודאי לא צוה לפחות מג'

לכתוב, אבל סתם 'בי דינא' חיישינן לבית דין חצוף.

האומר אני ראיתי אביכם שהטמין מעות ואמר של פלוני או של מעשר הן, בבית שאין יכול ליתלן לא אמר כלום, בשדה שיכול ליתלן דבריו קיימין.

ראו את אביהן שהטמין מעות ואמר של פלוני או של מעשר שני הן, אם כמוסר בלשון צוואה דבריו קיימין, ואם כמערים שלא יטלוהו בחייו או שלא יחזיקוהו עשיר, לא אמר כלום.

היה מצטער על מעות שהניח לו אביו, ובא בעל החלום וא"ל כך וכך הן במקום פלוני הן של מעשר שני הן, דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין.

ב' אומרים זכאי וא' אומר חייב זכאי

לר' יוחנן כותבין זכאי, משום לא תלך רכיל בעמך. לריש לקיש כותבין פלוני ופלוני מזכין ופלוני מחייב, דא"ל מיחזי כשיקרא. לר' אלעזר כותבין מדבריהן נזדכה פלוני, דסבר כתרוייהו. אם טעו, לכ"ע השנים משלמין חלקם והשלישי אין משלם דא"ל שאם היו מציינים לו לא היו משלמים, ואף הם אין משלמין חלקו, דא"ל שאם לא היה אתם לא יכלו לדון.

גמרו את הדבר היו מכניסין אותן

לר' נחמיה, מנהג נקיי הדעת שבירושלים שאחר ששומעין דברי בע"ד ועדים מוציאים אותן לחוץ ונושאים ונותנים וכשגמרו מכניסין את בע"ד.

לרבנן, מכניסין גם את העדים דאין עדותן מצטרפת עד שיעידו כאחד.

ראיית העדות, לרבנן אין עדותן מצטרפת עד שיראו כאחד, מסברא דאם לאו אמנה דמסהיד האי לא מסהיד האי. מקרא, דכתיב 'לא יקום עד אחד', ואחד מיותר דממה שנאמר עד ידענו שהוא אחד, אלא זה בנה אם שכל מקום שנאמר עד הוא שנים עד שיפרט הכתוב אחד, ואפקיה לשנים בלשון אחד 'והוא עד' שצריך שיראו כאחד. לר' יהושע בן קרחה אפילו בזה אחר זה, מסברא דשניהם מעידים על מנה, מקרא ד'והוא עד או ראה או ידע' מ"מ.

הגדת העדות, לרבנן צריך שיעידו שניהן כאחד, מסברא דעד אחד בא לשבועה ולא לממון ולא יוכלו להצטרף, מקרא דכתיב 'אם לא יגיד' בסמוך ל'והוא עד' ומקישין הגדה לראייה דצריך שיראו כאחד. לר' נתן שומעין דבריו של זה וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו, מסברא דגם כשבאים יחדיו אין מעידים בבת אחת אלא מצטרפין, מקרא דלא מקשינן הגדה לראייה. ור' יהושע בן קרחה ודאי כר' נתן ס"ל דאם ראייה א"צ שניהם כאחד כ"ש הגדה.

דף ל' ע"ב

גברא רבה כיון שנסמך אף שהיה בטעות, אין מבטלין סמיכתו.

להלכה

לר' חייא בר אבין אמר רב ורב יוסף משמיה דעולא ונהרדעי, הלכה כר' יהושע בן קרחה בין בעדות קרקע שמצטרף לעדות שלימה על דבר אחד, בין בהלואה זה אומר בפני הלווה מנה וזה אומר בפני הלווה מנה אף דאמנה שמעיד זה אין מעיד זה.

לעולא ור' זירא משמיה דרב הלכה כר' יהושע בן קרחה בקרקע אבל לא במטלטלין, דאין מצטרף לעדות אחת, וע"כ דווקא הודאה אחר הודאה והודאה אחר הלוואה שאומר לכל אחד מהם שהודאה או שלוה קמי פלוני על מנה זו, אבל הלוואה אחר הודאה הלוואה אחר הלוואה דאמנה דמסהיד האי לא מסהיד האי אין מצטרפין.

לר' אבא אמר רב הונא אמר רב מודים חכמים לר' יהושע בן קרחה בעדות קרקע.

לברייתא דתני רב אידי בר אבין בנזיקין דבי קרנא מודין חכמים לריב"ק בעדות בכור שצריך הכהן להביא עדות שמאליו נפל בו מום, ומהני עד א' על מום זה ועד א' על מום אחר, ובעדות קרקע, ובעדות חזקה שאפי' מעיד על ג' שנים והשני על ג' שנים אחרים, ובעדות שתי שערות בבן ובת שא' אומר ב' בגבה וא' אומר ב' בכריסה, אבל א' אומר א' בגבה וא' אומר א' בכריסה הוי חצי דבר.

עדות המכחשת זו את זו בבדיקות

בדיני ממונות

לרב יהודה לפי' רבא א' אומר ארנקי שחורה וא' ארנקי לבנה כשרה דלא מתכחשי בגוף העדות אבל מנה שחור ומנה לבן אין מצטרפין, ואפילו לר' יהושע בן קרחה כשמכחשין זה את זה באותו מנה מודה.

לנהרדעי אפילו מנה שחור ומנה לבן מצטרפין כר' שמעון בן אלעזר דאמר שהכל מודין בב' כיתי עדים א' אומר מנה וא' מאתים שיש בכלל מאתיים מנה, אבל בכת אחת, לב"ש נחלקה עדותן ולב"ה בכלל מאתיים מנה.

בדיני נפשות

לרבא אליבא דרב יהודה אפילו מוכחשים במה שאינו גוף העדות פסולין.

לרב חסדא אחד אומר בסייף הרגו וא' אומר בארירן הרגו אין זה נכון אבל א' אומר כליו שחורים וא' אומר כליו לבנים ה"ז נכון.

'הולך רכיל מגלה סוד'. רב אמי הוציא תלמיד מבהמ"ד כשגלה דבר לשה"ר שנאמר בבהמ"ד אחר כ"ב שנה.

כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין.

א"ל כל ראיות שיש לך הבא עד ל' יום, לחכמים מצא תוך ל' סותר אחר ל' אינו סותר, לרשב"ג מה יעשה זה שלא מצא רק לאחר ל', והלכה כרשב"ג ואין הלכה כחכמים אפילו בדיעבד אע"פ שמרובין.

א"ל הבא עדים ואמר אין לי הבא ראיה ואמר אין לי, ולאחר זמן הביא ראיה או עדים, לחכמים אינו כלום, לרשב"ג מה יעשה שלא ידע שיש לו עדים או ראיה, והלכה כחכמים, אבל בקטן דינוקא במילי דאבוה לא ידע מודו חכמים דמהני.

הלכה כרשב"ג, לרבה בר רב הונא אמר ר' יוחנן בכל מקום חוץ מראיה אחרונה, לרבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן, בכל מקום חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה.

שליש האומר שהשטר פרוע, ללישנא קמא לרב נחמן נאמן דהיה יכול לשורפו, ללישנא בתרא כיון שהוחזק בב"ד לא אמרינן מיגו. ואיתותב מדין שובר, דאם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו, ואם אין בו עדים, אם הוא ביד שלישי או כתוב בסוף השטר כשר.

דף ל"א ע"ב

באו עדים ממדינת הים או שהיה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר, אף לרבנן דרשב"ג מביא ראיה וסותר.

התוקף את חבריו בדין ורצה חבריו להוליכו למקום וועד ת"ח שיבוש מהם, לר' יוחנן כופין אותו וילך למקום הועד, לר' אלעזר כופין אותו ודן בעירו דהנושה בחבריו מנה וכי יוציא מנה על מנה אבל מלוה יכול לכופף הלוה דעבד ליה לאיש מלוה.

אם הוצרך דבר לשאול כותבין ושולחין. אם אמר כתבו ותנו לי מאיזה טעם דנתוני כותבין ונתנין לו.

היבמה הולכת אחר היבם להתירה אפילו מטבריא לציפורי, דכתיב 'וקראו לו זקני עירו' ולא זקני עירה.

שלחו למר עוקבא שעוקבן הבבלי צעק שירמיה אחיו העביר עליו את הדרך, ויאמר לירמיה להתפייס, ושיראה פניהם בטבריא, והיינו או אם לא יציית, או דדיני קנסות הוה ואין דנין בבבל ושלחו לו שיאמר לו רק לחלוק לו כבוד.

יום רביעי פרשת ראה - כ"ד אב תשע"ז

יום חמישי פרשת ראה - כ"ה אב תשע"ז

דף ל"א ע"א

דף ל"ב ע"א

מה בין דיני ממונות לדיני נפשות

כשיוצא לא יאמר הריני מזכה וחבירי מחייבין אבל מה אעשה שרבו עלי, משום 'לא תלך רכיל בעמך',

דיני ממונות בג', ופותחין בין לזכות בין לחובה, ומטין ע"פ א' לזכות ולחובה, ומחזירין הדין לזכות ולחובה, והכל מלמדין זכות וחובה, והלמד חובה מלמד זכות וכן להיפך, ודנין ביום וגומרין בלילה, וגומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, ומתחילין מן הגדול, והכל כשרין לדון אפילו ממזר.

דיני נפשות בכ"ג, ופותחין רק לזכות, ומטין ע"פ א' לזכות וע"פ ב' לחובה, ומחזירין הדין רק לזכות, ואין הכל מלמדין חובה, והמלמד זכות אין יכול לחזור וללמד חובה, ודנין וגומרין ביום, ולזכות גומרין בו ביום ולחובה ביום שלאחריו ולפיכך אין דנין בע"ש ובערב יו"ט, ומתחילין מן הצד, ואין כשרין לדון אלא כהנים לויים וישראלים הראויין לכהונה.

מתניתין דמצריך דרישה וחקירה בדיני ממונות

לר' חנינא, היינו דמה"ת צריך דרישה וחקירה דכ' משפט אחד יהיה לכם, אבל תקנו דא"צ שלא תנעול דלת בפני לוויין, ואעפ"כ אם טעו ישלמו דכ"ש שתנעול דלת אם לא ישלמו, וע"כ שטר שזמנו כתוב בא' בניסן בשמיטה והזימו עדים לעדי השטר אמרינן שהוא שטר מאוחר וכשר, ואע"פ שבשנת השמיטה נמנעין מלהלוות כיון דרק סופה משמטת אין ירא לאחר השטר.

לרבא, בדיני קנסות דליכא למיחש לנעילת דלת בעי דו"ח, בהודאות והלוואות א"צ.

לרב פפא, מתניתין בדין מרומה שמכירין שהוא רמאי ואז צריך דרישה וחקירה.

דף ל"ב ע"ב

בצדק תשפוט עמיתך' וכתוב 'צדק צדק תרדוף' לדרוש ולחקור, לריש לקיש כאן בדין מרומה כאן בדין שאין מרומה, לרב אשי א' לדין ואחד לפשרה שיצדק הדין והפשרה שלו, כגון ב' ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה דאם שתיהן עוברות שתיהן טובעות ואם בזה אחר זה שתיהן עוברות וכן ב' גמלים כיו"ב, טעונה ושאינה טעונה תידחה שאינה טעונה מפני טעונה וכן קרובה לעיר תידחה קרובה מפני שאינה קרובה, ואם שתיהן קרובות או רחוקות מטילין פשרה ביניהן ומעלות שכר זל"ז.

'צדק צדק תרדוף' הלך אחר ב"ד יפה, הלך אחר חכמים לשיבה, לבית הוועד ששם בית דין קבוע.

דיני נפשות פותחין לזכות

לרב יהודה שאומרים להם מי יאמר שהוא כדבריכם, כמו שמסיעין העדים ממקום למקום שתטרף דעתם, וקשה דהכא דחינן להו בידים.

לעולא אומרים יש לך עדים להזימם, וקשה דיכול לבא לידי חובה אם יביאו מזימים אחר גמר דין.

לרב כהנא אומרים להם מדבריכם סופו לצאת זכאי מבי"ד.

לאביי ורבא אומרים לו אם לא הרגת אל תירא. לרב אשי אומרים כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו.

יום שישי פרשת ראה - כ"ז אב תשע"ז

דף ל"ג ע"א

דיין שטעה

אם אינו מומחה, לרב יוסף מה שעשה עשוי וישלם מביתו.

מומחה

לרב נחמן, כשיש גדול הימנו בחכמה ובמנין מבטל דבריו וחוזר, כשאין גדול הימנו פטור מלשלם דמזלא בישא של האדם גרם שיטעה.

לרב ששת טעה בדבר משנה והיינו אפילו בדברי האמוראים חוזר, טעה בשיקול הדעת בפלוגתא דתנאי או אמוראי שלא נפסק הלכה כאחד מהם ורוב הדיינין נראה להן דברי הא' ופסק כאחר, פטור מלשלם.

לרב חסדא כשנטל ונתן ביד מה שעשה עשוי וכשפוטו ואומר אתה זכאי הוי כנטל ונתן ביד, כשלא נטל ונתן ביד חוזר, ולפ"ז קשה מתניתין.

לרבינא בשיטת רב חסדא, כשהיה לו בידו משכון וזיכה ונטלו ממנו זהו נטל ונתן ביד, וכן בטימא את הטהור שהגיע בו שרץ, וטיהר את הטמא שעירבן עם פירותיו.

פרה שניטלה האם שלה, האכיל ר' טרפון לכלבים, וחכמים דיבנה התירוה דאין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים אא"כ חותכין האם שלה, וסבר ר' טרפון שצריך לשלם חמורו וא"ל ר' עקיבא שא"צ כיון שהוא מומחה ליבום, ולרב ששת גם משום שטועה בדבר משנה הוא ומה שהשליכו לכלבים הפסיד לעצמו.

דף ל"ג ע"ב

היוצא מב"ד חייב ואמר א' יש לי ללמד עליו זכות מחזירין אותו, דכתיב 'נקי אך תהרוג'. והיוצא זכאי ואמר א' יש לי ללמד עליו חובה אין מחזירין אותו דכתיב 'צדיק אל תהרוג' שנצטדק בדין אע"פ שאין נקי. וכן הדין בחייבי גליות דיליף 'רוצח' רוצח, וכן הדין בחייבי מלקיות דיליף 'רשע' רשע'. ובמסית הדין להיפך, לר' שימי בר אשי דכתיב 'לא תחמול ולא תכסה עליו', לרב כהנא מ'כי הרוג תהרגנו'.

דיני נפשות אין מחזירין לחובה אבל טעה בדבר המפורש בתורה אינו כלום והדר, וע"כ טעה בנואף ונואפת חוזר, אך טעה בניאוף שלא כדרכה דאין מפורש חיובו אין חוזר.

דיני נפשות הכל מלמדין זכות, היינו גם אחד מן התלמידים, ולר' יוסי בר' יהודה אף העדים.

שבת קודש פרשת ראה - כ"ז אב תשע"ז

דף ל"ד ע"א

עד אחד לא יענה בנפש למות, לר' יוסי בר יהודה למות אינו עונה אבל לזכות עונה, לרבנן אף לזכות אינו עונה דמיחזי כשמסקר שירא שיזימוהו, ו'למות' דרש לאחד מן התלמידים שיכול לענות לזכות.

דיני נפשות, בשעת משא ומתן המלמד זכות אין חוזר ומלמד חובה דבעינן שיעמוד בדבריו שמא ימצא חיזוק לזכות, אבל בשעת גמר דין חוזר ומלמד חובה.

אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי, דאף שהיה יכול לחזור בו, הא לא חזר בו.

שני סופרי הדיינין עומדין מימין ומשמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין, דברי המחייבין שמא יראו למחר טעם אחר לחובה וצריך הלנת דין שנית, דברי המזכין כדי שלא אמרו שניים טעם אחד משני מקראות שהוא כאחד, ד'אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי, אבל שתיים לא דבר אלוקים לשמוע אחת.

מזבח מקדש פסולין הראויין לו, שלא ירדו, לר' יהושע דכ' 'על מוקדה' מה עולה שראוייה לאנשים אם עלתה לא תרד אף כל שראוי לאשים, לרבן גמליאל דכ' 'על המזבח' שכל הראוי למזבח אם גלה לא ירד, ונפ"א בדם ונסכים שאינן לאשים.

דף ל"ד ע"ב

דבר שאין ראוי למזבח אין המזבח מקדש, לר' יוסי הגלילי דכ' 'כבשים' מה כבשים ראויין אף כל ראוי,

לר' עקיבא 'עולה' מה עולה ראוייה אף כל ראוי, ונפ"א בעולת העוף שהיא עולה ולא בכלל כבשים.

הזורק קדשים בחוץ ענוש כרת, לר' ישמעאל דכתיב 'דם יחשב לאיש ההוא דם שפך' לרבות הזורק, לר' עקיבא 'או זבח' לרבות זורק, לר' אבהו נפ"מ בשחט זורק בהעלם אחד דלר' ישמעאל אינו אלא אחת דיליף מאזהרה אחת, ולר' עקיבא הם ב' אזהרות, לאביי אף לר"ע אין חייב אלא אחת דכ' 'שם תעלה עולותיך ושם תעשה' ערביניהו לכולהו עשיות.

דיני ממונות, למתניתין דנין ביום וגמורין בלילה דכתיב 'ושפטו את העם בכל עת' לגמר דין 'והיה ביום הנחילו את בניו' לתחילת דין, לר' מאיר דנין וגומרין ביום דכתיב 'על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע' מה נגעים ביום דכ' 'וביום הראות בו', ושלא בסומין דכ' 'לכל מראה עיני הכהן', ושלא בקרובים,

אף ריבים, אבל אין מקישינן נגעים לריבים להצריך שלשה דכתיב 'והובא אל אהרן הכהן או אל אחד' וגו', ור' יוחנן פסק כסתמא דמתניתין דגומרין בלילה וה"ה בסומא, או משום דמסתמא דרבים עדיף או משום דתנא לה גבי הלכתא דדינא.

ושפטו את העם בכל עת, לר' מאיר לאתויי יום המעונן דלא חזו לראיית נגעים שכהה נראית עזה, ושע"כ אין רואין בשחרית ובין הערבים ובתוך הבית וביום המעונן, ולא בצהריים שעזה נראית כהה.

ז'היה ביום הנחילו את בניו' ביום הוי צוואתו דין פסוק, אבל בלילה צריך דיינין.

ג' שנכנסו לבקר שכיב מרע רצו כותבין רצו עושין דין, ב' כותבין ואין עושין דין, אבל בלילה כותבין ואין עושין דין כיון שכשראו לא יכלו לדון ואין עד נעשה דייין.

יום ראשון פרשת שופטים - כ"ח אב תשע"ז

דף ל"ה ע"א

דיני נפשות לזכות גומרין בו ביום ולחובה ביום שלאחריו

לרבי חנינא מדכתיב מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים (משום שאינם ממתנינים למחרת).

לרבא מדכתיב אשרו חמוץ (דהיינו אשרי הדיין שמחמיץ את דינו וממתין למחרת).

דף ל"ה ע"ב

קבורת מת מצווה והריגת מחויב מיתת בית דין אין דוחין את השבת

יום שני פרשת שופטים - כ"ט אב תשע"ז

דף ל"ו ע"א

דיני ממונות הטמאות והטהורות מתחילין מן הגדול שבדיינים.

דיני נפשות מתחילין מן הקטן שבדיינים

לרבי אחא בר פפא דכתיב 'לא תענה על ריב' על רב, ואם יתחילו בגדול לא יוכלו לחלוק עליו.

לרבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, דכתיב 'ויחרגו איש חרבו ויחרג גם דוד את חרבו' שדוד חגר אחר האנשים.

שונה אדם לתלמידו ודן עמו בדיני נפשות (והחידוש הוא שהתלמיד מצטרף למנין הדיינים).

דף ל"ו ע"ב

שור הנסקל נידון בכ"ג דיינים ולא בשלושה

אדם נברא בערב שבת או שלא יאמרו שהיה שותף למעשה בראשית או שידע שאפילו יתוש קדמו או שיכנס למצוות שבת מיד או שיהיה לו העולם מוכן ומזומן ליהנות שקודם תיקן עולם ואח"כ זימן אורחים.

אדם הראשון הוצבר עפרו מכל העולם וי"א גופו מבבל וראשו מא"י ואיבריו מכל העולם ועגביו מאקרא דאגמא וכ"ז בשעה ראשונה ובשעה תשיעית נצטווה שלא לאכול מהעץ ובעשירית סרח ע"י אשתו שאמרה לו לאכול, באחת עשרה היה נידון, ובשתיים עשרה נטרד והלך לו.

אין חיה רעה שולטת באדם אלא א"כ נדמה לו כבהמה.

בשעה שרצה הקב"ה לברא את האדם נתיעץ במלאכים והם סירבו ושלח אצבעו ביניהם ושרף ב' כיתות והשלישית הסכימו וראו דור הפלגה והמבול ושאלו וכי לא צדקו ראשונים א"ל הקב"ה עד זקנה אני הוא ואני אסבול אותם.

אדם הראשון היה מסוף העולם ועד סופו שהוא כמו בין שמים לארץ.

אדם הראשון היה מספר בלשון ארמי והיו מראים לו דור דור וחכמיו עד לדורו של ר"ע שאז נתעצב במיתתו ושמח בתורתו.

אדם הראשון י"א שהיה מין וי"א שמשך בערלתו וי"א שהיה כופר בעיקר.

כמה פסוקים יש שדיבר אלוקים בלשון רבים וזה פתח לאפיקורסים ועכ"ז בכל אלה יש פסוק ללשון יחיד ובפסוק דמשמע דיש ב' כיסאות למעלה היה סובר ר"ע אחד לו וא' לדוד וגער בו ר"י שאחד לדין וא' לצדקה והסכים ר"ע ולראב"ע להדום רגליו.

הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורס ודווקא לעכו"ם דישראל מיפקיר טפי. וכהתשובה שהשיב רב אידיה על מלאך ששמו כשם רבו וכהיה כובס דכן מיירי קרא שאפשר ללמוד הכל מפסוקים וכמשלים דר"מ לזאב ושועל.

יום חמישי פרשת שופטים - ב' אלול תשע"ז

דף ל"ט ע"א

בת ר"ג השיבה לכופר ששאל למה הרדים הקב"ה את אדם לברא ממנו את חוה והשיבה דהרי הביא לו שפחה לשמשו וכליסטים שלקחו כסף ושמו זהב במקומו ולא רצה שאדם יראה שמא תמאס נפשו בה כשיראה מנין באה, וכן השיבה ר"ג לכופר ששאל איפה יושב הקב"ה ומה עושה והשיבה שלא יודע אתה איפה בנה בעולם וכי יודע מה

גר וממזר כשרים לדון דיני ממונות ופסולין לדון דיני נפשות וילפינן לה מדכתיב "ונשאו אתך" ודרשו מ"אתך" בדומין לך מה משה רבינו היה מיוחס אף אלו שהצטרפו אליו צריכים להיות מיוחסים.

סנהדרין של כ"ג היו יושבין כחצי הגורן עגולה, כדי שיהו רואין זה את זה, לת"ק היו ב' סופרים שהיו כותבין הכל ולרבי יהודה ג' אחד היה כותב דברי המחייבין השני דברי המזכין והשלישי כותב הכל. וילפינן מהא דכתיב "שררך אגן הסהר" שרךך זו סנהדרין הסהר זו ירח מלמד שיושבין חצי עיגול כמו הירח.

יום שלישי פרשת שופטים - ל' אב תשע"ז

דף ל"ז ע"א

שלוש שורות של תלמידי חכמים יושבין מול הדיינים ובו היו יושבין התלמידי חכמים לפי סדר חשיבותן.

כיצד מאיימין על העדים שלא יעידו עדות שקר.

עידי נפשות, מזהירין אותן שלא יעידו מאומד וכן שבהמשך יהיה חקירה ודרישה וכן שאינו דומה לדיני ממונות שעל ידי תשלום מתכפר אלא דמו של הנהרג ודם יהיה תלוי בו, וכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא.

יום רביעי פרשת שופטים - א' אלול תשע"ז

דף ל"ח ע"א

אין בן דוד בא עד שיכלו שתי בתי אב בישראל ואלו הן ראש גולה בבבל ונשיא בארץ ישראל.

'וישקוד ה' על הרעה להביאה כי צדיק ה" היינו או שהקדים לכלול ולהכניס גלות צדקיהו בתוך זמן של גלות יכניה ולעולא שכתוב ונושנתם מהר דהוי שמונה מאות חמישים ושתיים והגלם שנתים קודם דאי לאו הכי היה מתקיים השמד תשמדון, ומכאן דמהרה של הקב"ה ח' מאות חמישים ושתיים.

אדם יחידי נברא או משום שלא יאמרו המינין הרבה רשויות יש לשמים או מפני הרשעים והצדיקים שלא יאמרו שאבינו כמונו היה, או שלא יתגרו יותר המשפחות, או משום גזלנין וחמסנין. ולהגיד גדולתו של הקב"ה שעושה הרבה מיני צורות אנשים ואין אחד דומה לחברו וכולם בחותמו של אדם הראשון ומפני מה אינם דומים שלא יראה אדם אישה ושדה נאים וירצה בהם ואין יכולים להכחישו ובשלושה דברים שונה אדם מחברו בקול ובמראה מפני הערווה שלא יזנה ובדעת מפני גזלנין שלא ידעו דעתו.

יש למעלה, וכן השיב לכופר שאמר עה"פ מונה מספר לכוכבים שגם הוא יודע לספור כוכבים וא"ל שאינך יודע או שא"ל שאפי' מספר שינך אתה צריך לספור הרי צריך אתה ספירה ובלא זה אינך יודע. וכן שא"א לומר אחד ברא אוזן ואחד ברא עין דוכי בשעת מיתה נתפייסו.

ר' תנחום השיב לקיסר שרצה שכל העמים יהיו אחד דהם צריכים למול וכיוון דניצחו השליכו לגוב האריות ולא אכלוהו אף שהיו רעבים. ור"ג השיב לכופר אחד ששאל כמה שכינה יש לכל בי עשרה וא"ל שק"ו מהשמש אחד ממשמשיו של מקום שמאירה לכל יחד כ"ש שכינה.

ר' אבהו השיב לכופר שהקב"ה אמר לשמור שמיטה וישראל לא שמרו וכמנהג מלך מלא רחמים שוחק בגדולים והנביאים למרק עוונותיהם של ישראל.

הקב"ה כהן הוא ולכן לאחר קבורת משה טבל באש ששם עיקר טבילה כהגעלת כלים ולא במים דמי מדד בשעלו מים כתיב ורק מי שישרף באש יכול במים.

רב אבינא אמר לכופר דאף שכתוב כל הגויים כאין נגדו מ"מ אין ישראל בכלל דבלעם כבר אמר ובגוים לא יתחשב.

סתירת הפסוקים טוב ה' לקוויו לבין הפסוק טוב ה' לכל שלזון את העולם זה שכולם בהבל מוצא פיו בפ"א זה לכולם, אבל לשלם שכר ולהגן מפורעניות זה רק לקוויו.

ויעבור הרינה במחנה זה איבודו של אחאב ואף שלא שמח קוב"ה במפלתן של רשעים מ"מ אחרים משיש וזה הרינה. ואז נתקיימו החזיונות כנ"ל וזהו וירחצו הזונות או זונות ממש צורות קבועות במרכבתו לחממו שנרחצו בדמו בהריגתו, ואחד הרגו בקשת או לתומו או לקיים שני חזיונות הנ"ל.

ועובדיה היה ירא ה' מאד דכתוב בקרא לומר שהוא היה ירא אלוקים וא"כ הברכה שלא הייתה בבית אחאב הייתה משום אחאב לבדו. וזה יותר גדול ממה שנאמר באברהם דלא כתוב בי' מאוד.

עובדיה זכה לנבואות אף שהיה גר מפני שהציל מאה נביאים במערה, וחילקם חמישים לחמישים או שלמד מיעקב דכתוב והיה המחנה הנשאר לפליטה או שקיבל שאין מערה מקבלת יותר מחמישים. ונתנבא על אדום דיבוא מי שדר בין ב' רשעים [אחאב ואיזבל] ולא למד ממעשיהם וינבא על עשיו הרשע שדר בין ב' צדיקים [יצחק ורבקה] ולא למד ממעשיהם וזהו כמו"כ בדוד משל לירך שמתוכה מסרחת ויער שמתוכו עושים בית יד לגרזן שקצוץ את העץ עצמו.

ויקח את בנו ויעלהו לעולה י"א לשם שמים וא"כ מובן שהיה קצף על ישראל למה הם לא וי"א שהיה

לשם ע"ז ואז נזכר לישראל שלמדו מהגויים רק מעשיהם הרעים ולא הטובים וכמלך הין.

שכיבד את ה'. ואז חזרו רשעי ישראל למדריגה הכי תחתונה דארץ סתם כתוב ולא לארצם.

באבישג כתוב והנערה יפה עד מאוד ולא עד בכלל שלא הגיעה יופיה לחצי מיופיה של שרה.

יום שישי פרשת שופטים - ג' אלול תשע"ז

דף מ' ע"א

פרק היו בודקין

דיני נפשות בעינין חקירות ודרישות לעדים, חקירות הם דווקא שבע ולא יותר כדילפינן מקרא כדלקמן ועוד נפק"מ יש ביניהם שבחקירות כשאחד אומר איני יודע עדותן בטילה דבעינן עדות שאתה יכול להזימה משא"כ בדרישות דלא כתיב בקרא דעדותן קיימת.

לרבי יוסי שואלים רק באיזה יום באיזה שעה ובאיזה מקום ולא שבוע ושנה וחודש וכמה בחודש שאם היה אתמול מה טעם לשאול ולכן אין חיוב ולרבנן שואלים לאטרופי דעת העדים שיחזרו בהם.

עדים שמכחישינן זה את זה בחקירות ודרישות עדותן בטילה.

טעו בכמה בחודש ביום אחד עדותן קיימת שמא לא ידע בעיבור החודש אבל ביותר עדותן בטילה, וכן בשעות היום דשעה אחת טועים אבל לא יותר ולר"י אפילו יותר טועים משא"כ בחמש ושבע שהחמה משנית מקומה.

טען לזכות שוב אינו טוען לחובה, לחובה חוזר וטוען לזכות, ועדים ואפילו ה"ה מצדד לזכות שומעין לו. זכות באחד אבל חובה רק בשנים.

דף מ ע"ב

מקור שבע חקירות דכתיב שבע לשונות חקירה בעיר הנדחת ובע"ז שנים ובעדים זוממים שנים ומדכתב בכולם היטב ילפינן ג"ש דמצי למיכתב לשונות אחרות וילפינן נשרפים ק"ו מנסקלים

ולמ"ד שריפה חמורה כתיב עוד ד' לשונות שהם שתי פעמים והנה אמת נכון הדבר וא"כ ז' לחקירות וג' לג"ש [היטב] ונשאר חדא לנשרפים ולרבנן מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והקשה רב אבהו דדילמא בעינן ח' חקירות מהפסוק [להו"א לבכמה בשעה וקשה למ"ד אדם טועה בחצי שעה או אפילו יותר ולמסקנא באיזה יובל ולר"י כיוון דאמר בכמה ביובל לא בעי למימר באיזה יובל].